

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

УКРАЇНСЬКА ЕТНОКУЛЬТУРА СІМ'Ї ТА ПОБУТУ

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	<i>Вибірковий</i>
Кількість кредитів ECTS	4
Мова навчання	Українська

Мета навчальної дисципліни

Мета курсу «Українська етнокультура сім'ї та побуту» полягає у формуванні уявлення здобувачів освіти про традиційно-побутову культуру українців та загальні закономірності, характерні особливості виникнення і функціонування звичаєвого права українців.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни студент повинен мати базові знання з історії педагогіки, етнографії, етнології та українознавства з метою їх застосування під час теоретичних і практичних занять. Вивчення даної дисципліни сприяє інтеграції знань про українську етнокультуру у сучасний освітній процес.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальнонаукові і методологічні основи звичаєвого права

Тема 1. Предметна сфера курсу «Українська етнокультура сім'ї та побуту».

Тема 2. Основні аспекти формування традицій сімейно-побутової культури українців.

Тема 3. Міста та міська обрядовість. Сільська громада та громадський побут.

Тема 4. Звичаєве право українців.

Змістовий модуль 2. Сімейно-побутова та календарна обрядовість українського народу

Тема 5. Сім'я (родина), родинна (сімейна) обрядовість українців.

Тема 6. Календарна обрядовість українського народу.

Тема 7. Звичаєві норми етикету в традиційній культурі українців.

Тема 8. Особливості української кулінарної культури.

Форми та методи навчання

- лекція;
- семінарське заняття;
- практичне заняття;
- рольова гра;
- презентації та виступи на практичних заняттях, наукових заходах, кураторських і виховних годинах;
- усна відповідь;
- самостійна письмова робота;
- практична робота по виготовленню народної іграшки;
- інтерактивні заходи за участю здобувачів освіти;
- командні проєкти;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- творча робота студентів, участь у творчих проєктах;
- участь у відродженні традиційних родинних обрядів;
- етнографічні дослідження.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль: його завданням є перевірка вивченого здобувачем освіти матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок самостійної практичної роботи і проведення етнографічних досліджень, участь у відродженні народних обрядів, виконання творчої роботи.

Поточний контроль здійснюється за трьома напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань, самостійної роботи (практична робота, презентація, участь у рольових іграх, у відродженні обрядів, проведення етнографічних досліджень, виступ на студентських наукових конференціях, круглих столах, написання конкурсних студентських наукових робіт).

Підсумковий контроль: здійснюється наприкінці вивчення курсу у формі заліку. Здобувач освіти допускається до підсумкового контролю за умови виконання не менш як на задовільну оцінку усіх проміжних форм контролю, передбачених поточним семестровим навчальним планом.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі. Форма проведення заліку – комбінована.

Критерії оцінювання результатів навчання:

а) відповідь на практичному занятті (до 4 балів)

б) самостійна робота (до 5 балів)

в) індивідуальні завдання (до 4 балів)

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

4 бали – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні практичних завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання. Відповідь на занятті супроводжується демонстрацією наочності або проведенням власного майстер-класу, мультимедійної презентацією. Практичне завдання виконане повністю відповідно до встановлених вимог.

3 бали – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні практичних завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання. Практичне завдання виконане, але відсутня наочність.

2 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні практичних на достатньому рівні. Практичне завдання виконане частково та має несуттєві помилки.

1 бал – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні практичних завдань на низькому рівні. Практичне завдання виконане поверхово без урахування встановлених вимог.

Самостійна робота з курсу «Етнопедагогіка» включає ведення конспекту практичного заняття, виконання письмових та творчих завдань, підготовку відеопрезентацій та доповідей для їх супроводу, участь у рольових іграх, проведення самостійного етнографічного дослідження.

Самостійна робота оцінюється від до 5 балів.

Ведення конспекту практичного заняття оцінюється за наступними критеріями:

- повнота, охайність і грамотність ведення конспекту;

- наявність теоретичного матеріалу (рукописний варіант) практичного заняття;
- виконання тестів і практичних завдань відповідно до теми практичного заняття.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D		
60 – 67	E	задовільно	
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

65 % – практичні роботи;

10 % – комп'ютерне тестування;

25 % – підсумковий контроль.

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад української етнокультури сім'ї та побуту;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;

- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання самостійної роботи, розробляти презентації, брати участь у творчих проєктах та культурно-освітніх заходах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Матеріально-технічне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять
4. Теми питань для самостійного опрацювання.
5. Перелік питань на підсумковий контроль знань (залік).
6. Персональний комп'ютер.
7. Мультимедійний проектор, екран.
8. Інтерактивна дошка.
9. Фліпчарт, фломастери, стікери.

Інформаційні ресурси **Основна література**

1. Борисенко В.К. Етнокультурні зв'язки українців та поляків Східного Поділля (кінець ХІХ – початок ХХ сторіччя). Київ : ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України, 2014. – 206 с .
2. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців ХХ – початку ХХІ століття. Київ, 2016. 256 с.
3. Боряк О.О. Україна: етнокультурна мозаїка. Київ: Либідь, 2006. 328 с.
4. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців ХІХ – початку ХХ століття. Київ: Арістей, 2006. 560 с.
5. Етнокультура в контексті глобалізаційних викликів. Київ: ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України, 2014. 226 с.
6. Лозко Г. Українське народознавство. Видання п'яте, доповнене та перероблене. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 304 с.
7. Культура і побут населення України / В.І.Наулко, Л.Ф.артюх, В.Ф.Горленко. Київ: Либідь, 1993. 288 с.

8. Мазуркевич О.П., Дячук В.П. Звичаєві норми етикету в традиційній культурі українців: навчальний посібник. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 218 с.
9. Стішова Н.С. Українські календарні свята осіннього циклу: монографія. Київ: ІМФЕ, 2017. 240 с.
10. Ткач М. Українська звичаєва культура: монографія / М.М.Ткач. Київ: Вид-во Ліра-К, 2018. 592 с.
11. Українська етнологія: навч. посіб. / за ред. В.Борисенко. Київ, 2007. 400 с.
12. Юда Л. Практикум з етнопедagogіки: Навчально-методичний посібник для студентів. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2012. 272 с.
13. Юда Л.А. Гендерний аналіз українських родинних традицій / Л.А.Юда // Сучасна українська сім'я: гендерні проблеми та шляхи їх подолання. Матеріали обласної науково-практичної конференції (лютий 2009 року). – Чернігів, 2009. – с.14 – 21. (0,4 друк. арк.)
14. Юда Л.А. Етнопедagogічні традиції виховання у сім'ї / Л.А.Юда // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 61. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2009. – № 61. – С. 14 – 18. (0,4 друк арк.)
15. Юда Л.А. Етнопедagogічні основи гендерної рівності в історії українських родинних виховних традицій / Л.А.Юда // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 80. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2010. – № 80. – С. 202 – 205. (0,4 друк арк.)
16. Юда Л.А. Гендерна соціалізація дівчини в родинному і громадському побуті українців // Сьомі Сіверянські соціально-психологічні читання. Матеріали всеукраїнської наукової конференції (14 грудня 2016 р.) // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка Випуск 142 серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – С. 231–235.
17. Юда Л.А. Методологічні аспекти дослідження гендерних відносин в українській родині // Проблем соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – Чернігів: ЧНТУ, 2017. – № 2(10). – С.117–123. (Журнал зареєстровано, реферується та індексується у наступних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Міжнародний центр періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж), GoogleScholar, РІНЦ, IndexCopernicus, Українська науково-освітня мережа УРАН, BASE: Bielefeld Academic Search Engine, Ulrichsweb™ Global SerialsDirectory, USJ (Українські наукові журнали), Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, реферативна база даних “Україніка наукова”).

Додаткова література

18. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Унісерв, 2000. 191 с.
19. Бугай Н.І. Український етикет. Київ: Видавництво „Бібліотека українця”, 2002. 438 с.
20. Гай-Нижник П.П. Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку. Київ, 2015. 504 с.
21. Дяківнич Р. Сучасний стан дослідження традицій дошлюбного спілкування української молоді. *Вісник Львівського університету. Серія історична.* 2015. Випуск 51. С. 176–193.
22. Кушинська Л.А. Звичаєве право та його еволюція у східнослов'янському суспільстві (VI – IX ст.): Монографія. Київ: Вид. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 142 с.
23. Толкачова Н.С. Звичаєве право: навчальний посібник. Київ: Вид.-поліграф. Центр «Київський університет», 2006. 367 с.

24. Україна й українство в етнокультурних процесах: збірник наукових праць. Київ: НДІУ, 2017. 156 с.
25. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна. Київ; Либідь, 1993. 256 с.
26. Українська культура XX – XXI ст. : соціоантропологічний аспект: зб. наук. праць / наук. ред. М. Гримич. Київ : Дуліби, 2015. 236 с

Інформаційні ресурси

27. <http://www.etnolog.org.ua>. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського
28. <http://nte.etnolog.org.ua/>. Народна творчість та етнологія : журн. Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського
29. http://journal.nndiuvi.org.ua/?page_id=2&lang=uk Українознавство: науковий часопис

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Юда Лариса Анатоліївна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства
Комунікація	Кафедра: історії України, археології та краєзнавства E-mail: lorachernigiv@ukr.net Facebook Messenger: Лариса Юда Телефон: +38-0632623906 Telegram: Лариса Юда
Посилання на дисципліну в системах дистанційного навчання	https://moodle.chnpu.edu.ua/course/view.php?id=67 Zoom: https://us05web.zoom.us/j/9372704823?pwd=K2ZtUFdYVWQvQUZRcENpamxxZ1c1dz09 Ідентифікатор конференції: 937 270 4823 Код доступу: 74jrTV
Консультації	щовівторка 13.00–14.20 (113 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).